

Pluta Agnieszka, Jaczek-Kierzenkowska Jolanta, Faleńczyk Kamila, Budnik-Szymoniuk Maria, Basińska-Drozd Halina, Marzec Alicja. Palenie tytoniu i spożywanie alkoholu przez młodzieży ponadgimnazjalną Zespołu Szkół Chemicznych w Bydgoszczy = Smoking and alcohol consumption by high school youth of the School of Chemistry in Bydgoszcz. Journal of Education, Health and Sport. 2016;6(8):21-27. eISSN 2391-8306. DOI <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.59613>
<http://ojs.ukw.edu.pl/index.php/johs/article/view/3723>

The journal has had 7 points in Ministry of Science and Higher Education parametric evaluation. Part B item 755 (23.12.2015).
755 Journal of Education, Health and Sport eISSN 2391-8306 7

© The Author (s) 2016;

This article is published with open access at Licensee Open Journal Systems of Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz, Poland

Open Access. This article is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Noncommercial License which permits any noncommercial use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author(s) and source are credited. This is an open access article licensed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>) which permits unrestricted, non commercial use, distribution and reproduction in any medium, provided the work is properly cited.

This is an open access article licensed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>) which permits unrestricted, non commercial use, distribution and reproduction in any medium, provided the work is properly cited.

The authors declare that there is no conflict of interests regarding the publication of this paper.

Received: 02.07.2016. Revised 25.07.2016. Accepted: 28.07.2016.

Palenie tytoniu i spożywanie alkoholu przez młodzieży ponadgimnazjalną Zespołu Szkół Chemicznych w Bydgoszczy

Smoking and alcohol consumption by high school youth of the School of Chemistry in Bydgoszcz

**Agnieszka Pluta¹, Jolanta Jaczek–Kierzenkowska², Kamila Faleńczyk¹,
Maria Budnik-Szymoniuk¹, Halina Basińska-Drozd¹, Alicja Marzec¹**

¹Zakład Pielęgniarstwa Społecznego, Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu Collegium Medicum w Bydgoszczy

²WOZ "GRYF-MED" w Bydgoszczy

¹Department of Community Nursing Faculty of Health Sciences Collegium Medicum in Bydgoszcz of the Nicolaus Copernicus University in Toruń

²WOZ "GRYF-MED" In Bydgoszcz

Słowa kluczowe: palenie tytoniu, spożycie alkoholu, młodzież szkolna, szkoła ponadgimnazjalna.

Keywords: tobacco smoking, alcohol, youth, senior high school.

Abstract

Introduction. Smoking and alcohol consumption are the most common risky behaviors undertaken by young people. These behaviors determine the state of health of the younger generation and also future parents. Material and methods. The study included the number of

100 students in grades matriculation of the School of Chemistry in Bydgoszcz. The work as a research tool used by his own questionnaire. **Objective.** The aim of the study was to analyze the prevalence of smoking and alcohol use among high school youth, final award of the School of Chemistry in Bydgoszcz. **Results.** Youth male accounted for most of the study group - 54 persons (54.0%). The vast majority of 66 persons (66%) did not smoke cigarettes. Among smokers the highest percentage of pupils 18 (52.9%) declared burning cigarettes less than a pack a day. Alcohol consumption was declared by 83 students (83%), of which the largest percentage of 42% only occasionally. **Conclusions.** It was found a high prevalence of smoking and alcohol consumption among adolescents final award of the School of Chemistry in Bydgoszcz. Smoking and alcohol consumption was more prevalent among young males living in rural areas.

Streszczenie

Wprowadzenie. Palenie tytoniu i spożywanie alkoholu to najczęstsze zachowania ryzykowne podejmowane przez młodzież. Zachowania te warunkują stan zdrowia młodego pokolenia i jednocześnie przyszłych rodziców. **Material i metoda.** Badaniami objęto liczbę 100 uczniów klas maturalnych Zespołu Szkół Chemicznych w Bydgoszczy. W pracy jako narzędzie badawcze wykorzystano kwestionariusz ankiety własnego autorstwa. **Cel.** Celem pracy była analiza występowania palenia tytoniu i spożywania alkoholu wśród młodzieży ponadgimnazjalnej, maturalnej Zespołu Szkół Chemicznych w Bydgoszczy. **Wyniki.** Młodzież płci męskiej stanowiła większość w badanej grupie – 54 osoby (54,0%). Zdecydowana większość 66 osoby (66%) nie paliła papierosów. Wśród palących największy odsetek uczniów 18(52,9%) deklarował wypalanie papierosów mniej niż paczki dziennie. Spożywanie alkoholu deklarowało 83 uczniów (83%) z czego największy odsetek 42% tylko okazjonalnie. **Wnioski.** Stwierdzono wysokie rozpowszechnienie palenia papierosów i spożywania alkoholu wśród młodzieży maturalnej Zespołu Szkół Chemicznych w Bydgoszczy. Palenie papierosów i spożywanie alkoholu częściej rozpowszechnione było wśród młodzieży płci męskiej mieszkającej na wsi.

Wprowadzenie

Palenie tytoniu i spożywanie napojów alkoholowych to przykłady zachowań ryzykownych dla zdrowia podejmowanych przez człowieka. Zachowania te ze względu na łatwość dostępu stały się rozpowszechniane i modne wśród młodzieży [1,2]. Na szczególną uwagę zasługuje młodzież ponadgimnazjalna kończąca szkołę, ponieważ jako młode pokolenie wchodzące w okres dorosłości samodzielnie podejmuje decyzje również te dotyczące zachowań zdrowotnych, które warunkują z jednej strony stan zdrowia młodego pracownika a z drugiej przyszłego rodzica. Narażenie płodu na dym tytoniowy w okresie prenatalnym zwiększa ryzyko: obniżenia urodzeniowej masy ciała, zahamowania wzrostu wewnątrzmacicznego, wcześniactwa, chorób układu sercowo-naczyniowego, oddechowego i nerwowego [3].

Cel badań

Celem pracy była analiza występowania palenia tytoniu i spożywania alkoholu wśród młodzieży ponadgimnazjalnej, maturalnej Zespołu Szkół Chemicznych w Bydgoszczy.

Material i metoda

Badanie przeprowadzono od maja do grudnia 2012 roku po uzyskaniu zgody Komisji Bioetycznej przy Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy nr KB 236/2012. Badaniem 100 uczniów klas maturalnych Zespołu Szkół Chemicznych w Bydgoszczy.

W pracy jako narzędzie badawcze wykorzystano kwestionariusz ankiety własnego autorstwa oraz analizę formularzy sprawozdawczych z przeprowadzonych badań przesiewowych i profilaktycznych badań lekarskich. Ankieta zawierała łącznie 26 pytań w tym dwa pytania otwarte.

Wyniki

Badani płci męskiej stanowili większość – 54 osoby (54,0%). Uczestników badania podzielono na dwie grupy wiekowe: 19 lat i 20 lat. Większość stanowili 19 - latkowie – 59

osób (59,0%). Zdecydowana większość uczniów mieszkała w mieście powyżej 100 tys. mieszkańców – 61 osób (61,0%). Najmniej badanych zamieszkiwało w mieście do 100 tys. mieszkańców – 10,0%.

Zdecydowana większość 66 osoby (66%) nie paliła papierosów. Wśród palących największy odsetek uczniów 18(52,9%) deklarował wypalanie papierosów mniej niż paczki dziennie. Pięciu badanych (14,7%) wypalało paczkę papierosów dziennie, a 11 badanych (32,4%) deklarowało okazjonalne palenie papierosów. Płeć nie była czynnikiem determinującym nałóg palenia papierosów. Mężczyźni mieszkający na wsi istotnie statystycznie częściej palili papierosy niż ich rówieśnicy mieszkający w mieście ($p < 0,05$).

Tab. I. Różnice pod względem palenia papierosów w grupach płci

Sum. Rang mężczyzn	Sum. Rang kobiety	U	Z	pozio m p	Z popr	pozio m p	N ważn mężczyzna	N ważn kobieta	2*1st r.
2745,0	2305,0	1224,0	0,121	0,904	0,148	0,883	54	46	0,904

Spożywanie alkoholu deklarowało 83 uczniów (83%) z czego największy odsetek 42% tylko okazjonalnie.

Tab. II. Różnice pod względem spożywania alkoholu w grupach płci

Sum. Rang mężczyzn	Sum. Rang kobiety	U	Z	pozio m p	Z popr	pozio m p	N ważn mężczyzna	N ważn kobieta	2*1st r.
2330,5	2719,5	845,5	-2,739	0,006	-2,967	0,003	54	46	0,006

Mężczyźni istotnie statystycznie częściej spożywali alkohol ($p < 0,05$). Najwięcej kobiet spożywało alkohol okazjonalnie – 13 osób (28,3%). Wśród mężczyzn ponad połowa zadeklarowała spożycie alkoholu można domniemywać regularne – 28 osób (51,0%). Co ciekawe abstynencje zadeklarował co piąty badany mężczyzna – 11 osób (20,0%) i tylko 6 kobiet (13,0%).

Tab. III. Spożycie alkoholu w grupach płci

Płeć	kobiety		mężczyźni	
	liczba	%	liczba	%
tak	13	28,3	28	51,9
okazjonalnie	27	58,7	15	27,8
nie	6	13,0	11	20,4
Razem	46	100,0	54	100,0

Respondenci pytani byli o dolegliwości, które wystąpiły w ostatnich 3 miesiącach. Uczniowie deklarowali po kilka stwierdzeń. Łącznie zebrano 140 odpowiedzi. Nie odczuwał żadnej dolegliwości zaledwie co piąty uczeń – 20 osób a odpowiedź ta stanowiła 14,3% wszystkich zaznaczonych stwierdzeń. Wśród odczuwanych dolegliwości najczęściej uczniów zaznaczało zdenerwowanie – 48 osób (34,3%) dalej trudności w zasypianiu – 25 osób (17,9%) i bóle głowy – 21 osób (15,0%). W najmniejszym stopniu uczniowie wskazywali na brak apetytu – 7 osób (5,0%). Na jedną dolegliwość wskazało 44 uczniów, na dwie dolegliwości 20 uczniów, na trzy dolegliwości – 13 uczniów, na cztery dolegliwości 2 uczniów i na wszystkie pięć dolegliwości 1 uczeń.

Na podstawie analizy statystycznej nie wykazano wpływu palenia papierosów i spożywania alkoholu a odczuwanymi dolegliwościami.

Dyskusja

Zachowania zdrowotne kształtują się już od wczesnego dzieciństwa pod wpływem różnych czynników i wzorów zarówno w szkole jak i domu. Palenie papierosów i spożywanie alkoholu zaliczane jest do grupy zachowań ryzykownych dla zdrowia. Pomimo wdrożenia wielu programów profilaktycznych w tym Narodowego Programu Zdrowia nikotynizm i spożywanie alkoholu są nadal nałogami rozpowszechnionymi nie tylko wśród dorosłych ale i młodzieży [2,4]. Podkreślić należy systematyczny spadek regularnego, codziennego palenia u 15-latków od 1998 roku [5]. W badaniu własnym 66% respondentów nie paliło papierosów. Podobne wyniki uzyskano w grupie uczniów uczęszczających do warszawskich szkół gdzie 65,33% badanych nigdy nie paliła papierosów [6] oraz badaniu Rotter i wsp. gdzie 66% młodzieży szczecińskich szkół ponadgimnazjalnych deklarowało niepalenie [7]. W badaniu własnym największy odsetek uczniów deklarował wypalanie mniej niż paczkę papierosów

dziennie. Z kolei w badaniu już wcześniej cytowanym Owoca i wsp. [6] 59% palaczy stwierdziło, że pali od 3 do 6 papierosów dziennie.

Alkohol jest najczęściej stosowaną przez młodzież w Polsce substancją odurzającą [8]. W badaniu własnym 83% uczniów deklaroowało spożycie alkoholu, w tym 42 % tylko okazjonalnie. Wyniki te są zgodne z wynikami badania Śmigielskiej i wsp. przeprowadzonymi wśród młodzieży ze szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych znajdujących się na terenie powiatu pleszewskiego [9]. Wczesna inicjacja alkoholowa jest jedną z przyczyn późniejszych problemów alkoholowych ludzi dorosłych. Spożycie alkoholu przez uczniów stanowi w wielu przypadkach formę dobrej zabawy w czasie wolnym od zajęć szkolnych [10].

Wydaje się, iż działania społeczne mogłyby mogą wzmacniać motywację zarówno do rzuceniu palenia jak i ograniczenia spożycia alkoholu. Ogromny wpływ mają również środki masowego przekazu – poprzez które osoby o dużym autorytecie społecznym mogą nawoływać do licznych działań związanych z rzuceniem nałogu palenia tytoniu. Zasadne jest położenie większego nacisku na uświadamianie skutków palenia i jego konsekwencji. Zadanie to powinno być wypełniane przez szkołę, rodziców ale i środowisko uczniów.

Wnioski

1. Stwierdzono wysokie rozpowszechnienie palenia papierosów i spożywania alkoholu wśród młodzieży maturalnej Zespołu Szkół Chemicznych w Bydgoszczy.
2. Palenie papierosów i spożywanie alkoholu częściej rozpowszechnione było wśród młodzieży płci męskiej mieszkającej na wsi.

Piśmiennictwo

1. Grochowska A, Schlegel-Zawadzka M. Palenie tytoniu jako przykład antyzdrowotnych zachowań wśród młodzieży szkół ponadgimnazjalnych. Stud Med 2008, 11:29-32.
2. Steciwko A., Palenie tytoniu wśród młodzieży gimnazjalnej, Przegląd Lekarski 2004, 61(10):1161-1163.
3. Polańska K., Hanke W. Palenie papierosów przez kobiety ciężarne a przebieg i wynik ciąży – przegląd badań epidemiologicznych. Przegl Epidemiol.2004; 58: 683-691.
4. Feliksiak M. (oprac.), Raport CBOS. Postawy Polaków wobec palenia papierosów. www.cbos.pl., Warszawa 2008. 3. Jethon Z., Grzybowski A., Medycyna

- zapobiegawcza i środowiskowa. PZWL, Warszawa 2000. 4. Pirogowicz I., Pomorski M., Jerzowiecka M., 1. 1.
5. Dzielska A., Kowalewska A. Zachowania ryzykowne młodzieży – współczesne podejście do problemu. *Studia BAS* 2014; 2(38): 139-169.
 6. Owoc A., Maliszewska D., Pawełczak-Barszczowska A. i wsp. Ryzykowne zachowania młodzieży warszawskich szkół średnich w kontekście chorób układu krążenia. *Medycyna Ogólna i Nauki o Zdrowiu* 2011; 17(2): 80-84
 7. Rotter I., Kemicer-Chmielewska E., Przybylska A i wsp. Harmfulness of smoking among high school students. *Environmental Medicine* 2013; 16(1): 51-57.
 8. Moskalewicz J, Wieczorek Ł. Dostępność, konsumpcja alkoholu i konsekwencje picia – trzy dekady doświadczeń. *Alkohol Narkom* 2009, 22(4): 305-337.
 9. Śmigielska K. Rozpowszechnienie używania środków psychoaktywnych wśród młodzieży szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Część II. Alkohol. *Probl Hig Epidemiol* 2015, 96(3): 627-632.
 - 10.** Huk-Wieliczuk E, Litwiniuk A. Picie alkoholu przez uczniów wiejskich w wieku 15-17 lat. *Zdr Publ* 2004, 114(3): 312-314.